

TEMA 8: L'ACTIVITAT ECONÒMICA A LES ILLES BALEARS

Tasca 3.- EL SECTOR PRIMARI EN L'ACTUALITAT

A partir dels anys seixanta, amb el desenvolupament del turisme de masses i el creixement d'altres sectors relacionats amb ell, com la construcció, l'agricultura ha anat en declivi constant fins la seva gairebé extinció en el segle XXI. Avui es calcula que sols l'1% de la població activa es dedica a l'agricultura.

ELS ESPAIS AGRÍCOLES

Els espais agrícoles per al conjunt de les Illes Balears suposen poc més del 57% del total de la superfície insular, amb 220.500 Ha. El 43% restant es distribueix en garriga baixa (67.913 Ha.), espècies arbòries forestals, sobretot alzinar i pinar (68.531 Ha.) i d'altres terrenys no productius com erms (29.898 Ha.)

Avui es dona el cas que el bosc a les Illes Balears està avançant a costa de l'agricultura. Degut a l'abandonament dels camps de cultiu. Als costers de la muntanya, el bosc de pinar està envaint les antigues marjades de conreu d'olivar.

ELS PROBLEMES DE L'AGRICULTURA A LES ILLES BALEARS

A qualsevol activitat econòmica, si els beneficis que s'obtenen no són suficients, aleshores aquesta activitat entra en crisi i es va abandonant progressivament.

Les raons més importants per les quals l'agricultura balear està en crisi són:

1.- L'envelliment de la població activa agrària

Avui en dia els pagesos són molt pocs i d'avançada edat. Són escassos els joves que hagin optat per treballar al camp i fa temps que l'han abandonat, atrets pels sous més elevats a la construcció o al turisme.

2.- L'excessiva parcel·lació de la terra

A les Illes Balears predominen les explotacions petites i mitjanes, i normalment poc rendibles.

3.- L'endarreriment tecnològic

L'agricultura de secà és pobra i encara predominen tècniques antigues; en canvi, l'agricultura de regadiu es va adaptant a les tècniques modernes: hi ha més mecanització, cultius davall plàstics, sistemes de rec, fertilitzants...

4.- La insularitat

Els costos de producció són molt més elevats, ja que s'han d'importar els productes com fertilitzants, maquinària, etc. A més, l'exportació amb vaixell és molt més cara i difícil que el ferrocarril.

La invasió de productes de fora i més barats, com les hortalisses i fruites d'Almeria o de Múrcia o la importació d'ametla dels Estats Units, han fet que els petits productors balears no puguin competir amb els preus del mercat.

ELS SISTEMES AGRÍCOLES MODERNS

Gràcies a la disponibilitat d'aigua amb els pous a gran profunditat, han sorgit **cultius intensius** en hivernacles arreu del territori de les Illes Balears. També s'han introduït cultius nous, com el kiwi (*Actinia deliciosa*), l'alvocat, la floricultura...

Els cultius intensius amb tècniques modernes impliquen l'ús de pesticides, herbicides, adobs químics.... la qual cosa té importants efectes ecològics. També l'ús de grans quantitats d'aigua pot provocar l'assecamment dels aqüífers. El consum d'aquests productes té importants

repercussions sobre la salut del consumidor, i la qualitat del producte no és la mateixa. La utilització de transgènics aquests darrers anys també està perjudicant l'agricultura tradicional.

També la ramaderia ha experimentat innovacions, sobretot amb el creixement de la **ramaderia estabular** (granges de porcs, d'aviram...). La principal producció d'aquesta activitat ramadera és la carn, llet i ous.

La modernització de l'activitat agrària suposa una gran inversió de capital, no sempre assequible a l'economia familiar.

L'AGRICULTURA ECOLÒGICA

Actualment hi ha un retorn a les tècniques de cultiu tradicionals, cada vegada més estès. L'agricultura ecològica es basa en tècniques no agressives pel medi ambient: la diversificació i combinació de cultius, la utilització de llavors tradicionals, l'estalvi energètic i la no utilització de pesticides, la qual cosa repercuteix en una millor qualitat del producte i en la salut del consumidor.

L'AGRICULTURA A TEMPS PARCIAL

Cada vegada es dóna més el fenomen d'agricultura a temps parcial. En no poder viure de l'explotació de la terra, molta gent ha anat abandonant el camp, per a treballar com a assalariat al turisme o a la indústria. Però com a treball complementari segueix treballant les seves terres, orientant la producció cap a l'autoconsum i comercialitzant els excedents.

Un fenomen semblant és l'agricultura d'oci, és a dir, aquella practicada pels habitants urbans com a activitat per satisfer el temps lliure, fugir de l'estrès de la ciutat, sobretot els caps de setmana, etc.

A les ciutats, recentment han aparegut els horts urbans. Es tracta de solars abandonats que s'han posat en cultiu, en sistema de cooperativa o llogats en parcel·les per a ús dels ciutadans.

L'AGROTURISME

A començaments dels anys noranta va sorgir l'activitat econòmica dels agroturismes. El projecte inicial consistia en que el pagès pogués tenir unes instal·lacions per llogar estades a turistes, a fi de compensar la baixa rendibilitat del camp. Però finalment, el cost d'aquestes instal·lacions ha fet que l'agroturisme s'hagi convertit en l'activitat principal dels grans casals de possessió, deixant de banda els pagesos que no poden assumir aquests costos.

Contràriament, a molts de llocs de la península Ibèrica (Aragó, Cantàbria...), l'agroturisme ha estat una alternativa perquè els joves tornin al camp, en donar facilitats als petits propietaris per adaptar les instal·lacions a aquesta activitat.

LA POLÍTICA AGRÀRIA DE LA UNIÓ EUROPEA

L'agricultura de les Illes Balears està condicionada per la política agrària de la Unió Europea i s'ha d'adaptar a les seves directrius per obtenir ajudes i subvencions.

L'objectiu és mantenir un nombre suficient d'agricultors que pugui preservar l'existència d'un paisatge amb molt segles d'història, a més de la seva funció productora d'aliments. També es pretén protegir el medi ambient i evitar l'emigració dels agricultors i ramaders del camp, i aconseguir que els joves tornin a l'activitat agrària

El major creixement dels productes agroalimentaris en els darrers anys s'ha produït en els vins, les begudes no alcohòliques, productes làctics, pa, figues i fruits secs; els embotits han augmentat la qualitat i han aconseguit la denominació d'origen, també s'ha desenvolupat l'agricultura ecològica.

LA PESCA

La pesca a les Balears té una importància quasi irrellevant per a la seva economia, sobretot si la comparem amb altres regions espanyoles. Podem dir que a les Balears el volum de pesca és de 4.100 tones.

ACTIVITATS DE COMPRESIÓ

- 1.- Com definiries la situació de l'agricultura a les Illes Balears? Quins són els dos sectors que tradicionalment s'han anat imposant sobre l'agricultura?
- 2.- Explica quin són els problemes de l'agricultura a les Illes Balears
- 3.- Explica alguns dels problemes derivats de l'agricultura intensiva
- 4.- Què és l'agricultura ecològica? Quins avantatges reporta al consumidor?
- 5.- Què és l'agricultura a temps parcial?
- 6.- Què són els agroturismes? Quin ha estat el resultat del foment de l'agroturisme a les Illes Balears? S'han assolit els objectius?
- 7.- Què són les cooperatives agràries de producció? I les cooperatives de comercialització? I les cooperatives de consum? Què és l'agricultura de proximitat?